

“לעשות אותם ימי משתה ולמוזה...” (אסתר ט' כ"ב)
 “To observe them as days of feasting and rejoicing...”

Drinking on Purim: In the Gemara in Meseches Megilla (ז' ע"ב), Rovoh states: “מיחייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור – ארור” – “A person is required to become intoxicated on Purim, until he does not know the difference between ארור and ארור”. Immediately following this statement the Gemara relates the following story: Rabah and R' Zeira were eating together on Purim, and became intoxicated. In his drunken stupor, Rabah “killed” R' Zeira, but the following morning resuscitated him. The following year, R' Zeira declined Rabah’s invitation to join him in the Purim festivities since “not always do miracles occur”. The Maharsha explains that Rabah did not actually kill R' Zeira; rather, he inebriated him with alcohol until R' Zeira lost consciousness¹. In any case, R' Zeira’s life was certainly endangered to some degree, prompting his refusal to join the following year.

The Rishonim dispute what exactly is the outcome of this Gemara. Rabbeinu Efrayim and others state, that since the statement of Rovoh requiring intoxication on Purim is immediately followed with the story of Rabah and R' Zeira, the intent is to demonstrate that the Halacha is not like Rovoh, and one should not intoxicate himself on Purim². Even these Rishonim agree that one should still drink some alcoholic beverages on Purim, albeit in a more limited fashion³. The Rif and many other Rishonim rule in accordance with Rovoh, that one is required to become fully intoxicated on Purim⁴.

The Tur and Shulchan Aruch rule like Rovoh who requires intoxication, whereas the Rama cites the opinion of other Rishonim, that one should drink a little more than usual, and then take a nap. While sleeping he is unable to differentiate between ארור and ארור, and has thereby fulfilled this dictum⁵. The Rambam may be alluding to this opinion when he states that “one should drink wine until he falls asleep from drunkenness”⁶. Although the literal interpretation of “עד דלא ידע בין” is understood that one should be so completely disoriented and intoxicated that he cannot differentiate between two simple, dissimilar statements⁷, many other alternate explanations are offered:

- 1) Some Rishonim explain that the numerical value of “ארור המן” (502) is equivalent to the value of “ברוך מרדכי”. A person who cannot calculate this due to his drunkenness has reached the level of intoxication required by Chazal⁸.
- 2) The Bach explains that the intent of Chazal was when a person reaches the level where he confuses the order and first says “ברוך מרדכי” and then “ארור המן”.⁹ Other Rishonim explain similarly, that once one cannot recite the whole song of שושנת יעקב in the correct manner, he has reached the required level¹⁰.
- 3) R' Yisrael Salanter explains that this level, is not a level of obligation; rather a level of exemption. In other words, a person is required to drink continuously throughout Purim, unless he reaches this extreme level of drunkenness, at which point he is

¹ מהרש"א שם, וע' במאירי שפירש כע"ז דגרסי "סחטי לר' זירא" במקום "שחטי לר' זירא", ושכונת הגמ' שלמחר "אחייה", היינו שרפאו ולא מלשון תחייה, כמו שמצינו בכמה דוכתי, "חייטה מכתו" - ע' ב"ק פ"ו ע"ב.
² בעה"מ והר"ן שם בשם רבינו אפרים ומאירי בשם קצת גאונים, וע' ב"ח או"ח תרצ"ה, דמשה ה' הביא מעשה דרבה ור"ז אחרי מימרא דרבא לומר שנדחתה להלכה. ובפר"ח הקשה שלכאורה איפכא מסתברא שהרי רואים שקיימו רבה ור"ז "עד דלא ידע" בתכלית ההידור, ומשה חשש ר' זירא לבא לשנה האחרת כיון שגם בשנה הזה ישתכרו ויבא לידי סכנה, דאם באמת נדחתה הלכה זו, לא יתבסם ולא יסתכן? ובאמת כבר קדמו בס' האשכול (הוצאת אוירבאך) הל' חנוכה ופורים, שמכאן רא' שהלכה כרבא דחייב להשתכר. וע' מש"כ בזה החת"ס בהגה' לשו"ע או"ח ס' קצ"ו.
³ ע' מאירי שם ושבלי הלקט ס' ר"א, וכן ברמ"א בשם המהרי"ל כתב שישתה קצת יותר מלימודו וישן וכדלקמן. והכל בו הובא ברמ"א וכן בב"י בשם הארוחות חיים פסק שחייב לבסומי בפורים, אבל לא שישתכר עד דלא ידע, ונראה שפוסק כהראשונים הנ"ל שנדחתה מימרא דרבא להלכה, וכ"מ בד"מ.
⁴ כ"פ הרי"ף והרא"ש והטור והשו"ע ס' תרצ"ה דחייב לבסומי כרבא. ודעת הרמב"ם אינו ברור, שכתב "ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרותו", וע' במ"מ והג"מ שציינו למימרא דרבא, דהיינו שפסק כרבא אבל הוסיף הרמב"ם שהכוונה בעד דלא ידע הוא שירדם בשכרותו, וכעין מש"כ הד"מ בשם המהרי"ב וכדלקמן, אמנם חולק עליו בהא שכתב שישתכר דלהרמ"א אין חייב להשתכר.
⁵ רמ"א שם בשם מהרי"ב, ולכאורה אפשר להסביר הדברים ע"פ מש"כ הלבוש כאן שטעם השיכרות היא כדי שסיר הדאגות מלבו ויהא שמחתו שלימה, ואולי אם ישן ג"כ אינו דואג ונקרא שמחה, ויל"ע בזה.
⁶ ע' מש"כ לעיל.
⁷ ע' ס' המנהגים למהר"י טירנא, שמצוה לשתות ולהשתכר מאד בפורים שלא יכיר בין ארור המן לברוך מרדכי, וע' בסדר היום (סדר פורים עמ' ר"מ).
⁸ אבודרהם, מהר"ל, תניא רבתי ס' מ"א, ד"מ וב"ח ס' תרצ"ה, מ"א שם סק"ג, שעה"צ שם אות ה', מטה משה ס' תתרי"ב, ועוד מפרשים רבים.
⁹ ב"ח שם בשם הצידה לדרך, אולם ברי"ף וברא"ש גרסו הסדר הפוך עם "ברוך מרדכי" קודם, ויל"ע איזה מהם היא הסדר האמיתי, ואם יש נפק"מ בכלל.
¹⁰ ע' בתוס' מגילה שם ד"ה דלא, שהביא מהירושלמי שיש לזה המשך "ארורה זרש.. ברוכה אסתר וכו'", ויש שדייקו מזה שכונתם שצריך להשתכר עד כדי שלא ידע גם ההמשך, ע' קובץ מבקשי תורה כרך ג' עמ' קמ"ח. ובאבודרהם בשם בעל המנהגות כתב שהיה להם פיוט ארוך שכל חרוז סיים עם "ברוך מרדכי" או "ארור המן", ומי שאינו יכול לשיר כל הפיוט נקרא "עד דלא ידע וכו'". וכ"כ הרש"ש.

no longer obligated in the Mitzva¹¹. Some point out that according to this approach, it is preferable to drink beverages with lower alcohol content, since the Mitzva is to drink wine, without ever reaching a level of total intoxication¹². Other Acharonim explain in a similar fashion¹³.

4) Some Acharonim say that it refers to the deeper ideological understanding behind this statement. According to the Mishne Berurah, this phrase refers to two distinct miracles that took place, the downfall of Haman, and Mordechai taking over his former prestige and power¹⁴. One who has lost the deeper understanding of the phrase is sufficiently intoxicated.

It is interesting to point out, that according to one of the Rishonim, the purpose of drinking on Purim is not for his own happiness per se, but is rather in order to gladden others. According to this opinion, the Mitzva is to give others by the meal to drink, in order that he should be entertained by his lively guests¹⁵.

Wine or Other Beverages: The Acharonim discuss if the Mitzva to drink on Purim applies specifically to wine, or includes other alcoholic beverages as well. The Passuk in Tehillim (ק"ד ט"ו) states "ויין ישמח לבב אנוש" – "and wine gladdens the heart of man", implying that wine specifically initiates gladness and rejoicing, as opposed to other drinks. Rashi explains¹⁶ that in fact this refers to any intoxicating drink and not just to wine. Even so, many Rishonim mention that since the miracles of Purim took place through wine (i.e. the feast of Achasverosh, the feasts of Esther), one should specifically drink wine on Purim and not other beverages¹⁷.

Women are not included in the obligation to drink on Purim¹⁸. Some Gedolim would give the women a small amount of wine on Purim¹⁹. Children and people whom drinking may adversely affect their health, are also not obligated in this Mitzvah²⁰.

The Mitzvah to drink on Purim is an aspect of the Mitzva of "Seudah" on Purim²¹. The Seudah of Purim is only by day and not the night preceding it²². Hence, the Mitzva of drinking only applies by daytime as well. According to the Rama, one should also make a Seudah on Shushan Purim and Purim Kattan, albeit in a reduced fashion. According to the Gr"a, Shushan Purim is not a day for Seudah outside of Yerushalayim²³.

Damaging on Purim: The Gemara in Succah (מ"ה ע"א) relates, that upon the conclusion of the Yom Tov of Succos, people would grab each other's Esrogim from another and eat them as a way of displaying their joy in completing the Yom Tov. Tosfos explains that anytime when the "stealing" or damage to another's property is done as part of the celebration, the damager is exempt from paying. The Rosh and other Rishonim disagree, and explain the Gemara that each person would

¹¹עמק ברכה עמ' קכ"ו, ע"ש, וכע"ז כתב השפ"א במגילה שם. ונפק"מ אם נשתכר וחזר להיות פיקח, דלפ"ז חייב לשתות עוד כיון שאין המצוה להשתכר אלא לשתות, כ"ה בקונטרס חנוכה ומגילה להג"ר ח"א טורצין בהג"ה. ומספרים על הגרי"ס זצ"ל (הובא בס' עלי שור ח"ב עמ' תס"ח) שהיה שותה כל היום והיה משתכר כשכרותו של לוט, ומתוך שכרותו היה מדבר פלפולים נפלאים ואמר שע"כ בוחן הגוף אם גם כשנסתלק השכל נשאר הגוף מלא תורה, ואשרי עין ראתה זאת.

¹²בשבילי המנהג עמ' קע"ג בשם הג"ר חנוך העניך קרלנשטיין זצ"ל, דאם שותה יין חזק הוה כמכניס עצמו לאונס, משא"כ להסוברים שהמצוה להשתכר, "זריזים מקדימין למצוות" וצריך דוקא לשתות יין חזק.

¹³ע"י אפרים שנגלה לו בחלום שהכוונה "עד ולא עד בכלל", וכן בקרב"נ. ומעשה דרבה ור"ז בא להראות מה יכול לקרות אם עובר הגבול. ויש שפירשו ש"לבסומי" היינו דוקא להתבסם ולא להשתכר וכפירש"י, ע' קרב"ב (ס"ח אות י') שאם היה הכוונה להשתכר היה כותב "למרווי" (ע' אנקלוס לבראשית ט' כ"א) ולא "לבסומי", ומוכח שהכוונה היא רק לשמחה ולא לשכרות, וכ"כ ביסושה"ע. וכ"כ המהרש"א בב"מ כ"ג בהא דתלת מיילי ת"ח משני במיליה וכו' בפוראי וכו', ופ"י המהרש"א דהיינו שעושה כאילו נשתכר ובאמת אינו שיכור כלל. וכ"כ בס' המאורות לרבינו מאיר המעילי במגילה ז', ממש כדברי היד אפרים דעד דלא ידע היינו עד ולא עד בכלל, ע"ש.

¹⁴מ"ב שם סק"ד, והאחרונים האריכו בפירוש הענין "עד דלא ידע" כל אחד כדרכו בקודש, ע' בפחד יצחק עמ' כ"ב ענין ו', ובדרשות חת"ס לפ' זכור תקנ"ז, ובביאור הגר"א ע' בדמשק אליעזר, ובמהר"ל בס' אור חדש ד"ה ומאמר אסתר, ובס' מחשבות חרוץ לר' צדוק הכהן דף נ"ב, ובס' דעת חכמה ומוסר לר' ירוחם ח"א עמ' ת'.

¹⁵ס' פירושים ופסקים לרבינו אביגדור עה"ת פ' כי תצא, הובא בנטעי גבריאל פרק ע"ג בהג"ה, "שהוא שמחה להבעה"ב כשכולם לפניו מטורפים והוא חכם ומשמח בדבר, לכן יש לו לפזר משלו ולבשם כל בני ביתו".

¹⁶ב"מ ס"ו ע"ב "אשכחי" דהוה קא שתי שכרא וכו' דלמא לפכוחי' פחדי' קא שתי' ופירש"י דהיינו משום דדיין ישמח לבב אנוש, והתם הוה שכר ולא יין. אולם ברש"י מגילה שם כתב "להשתכר ביין" דמשמע דוקא יין. ואולי ס"ל דצריך יין מטעם השני שהנסים היה ע"י משתה יין, וצ"ע.

¹⁷לשון רש"י, "להשתכר ביין" וכן ברמב"ם הל' מגילה פ"ב הט"ו, "וישתה יין" (אולם במהד' שבת פרנקל הובא נוסחאות ישנים שאין גורסין תיבת "יין"), וכן בלקט יושר (עמ' קנ"ו) בשם התרוה"ד, שאין שמחה אלא בבשר ויין, וכן ברוקח ס' רל"ו וברדב"ז ח"א ס' תס"ב, וע' שו"ת התעוררות תשובה ח"ג ס' תצ"א, ובביאור"ה. ובגליוני הש"ס להגר"י ענגיל במגילה שם כתב ג"כ לדייק מרש"י שצריך דוקא יין, והביא כן גם מהרשב"ם בב"ב ע"ג, ע"ש. וע' במ"א ס' תרצ"ו ס"ק ט"ו שצריך לאכול בשר בפורים כיון שאין שמחה אלא בבשר, וא"כ לכאורה ה"ה דצריך לשתות יין "דאין שמחה אלא ביין" וכדאיתא בפסחים ק"ט, ודוק. ובארחות רבינו ח"ג עמ' נ"ו כתב שאין צריך להשתכר דוקא מיין, אבל מ"מ ישתה קצת יין לקיים "משתה", ע"ש.

¹⁸מועדים זמנים ח"ב ס' קצ"ב, רבבות אפרים ח"א ס' קפ"א, הגהות בני בנימין על הרמב"ם הל' יו"ט פ"ו ה"ז. וע' שעה"צ ס' קצ"ט אות ו' שנשים אינם מזמנים כיון שמצוה מן המובחר לברך על הכוס וגנאי הדבר באשה, וכ"כ בפנ"י כתובות ס"ה לענין קידוש בשבת.

¹⁹ארחות רבינו ח"ג עמ' נ"ח שכן נהג הסטייפלער.

²⁰מועדים זמנים שם ע"פ הגר"א עה"פ "זכרם לא יסוף מזרעם", שאין שייך חינוך בדבר שהוא בלב כמו השמחה, ומש"ה אין חיוב חינוך במצות משתה ושמחה, משא"כ קריאת המגילה מחוייב לחנוכו, ע"ש. והוסיף שכדבריו מצא בהר"ן פסחים ק"ח ובמהר"ם חלאווה שם. ומי שחלוש בטבעו או שידוע שלא יוכל לקיים מצוות כהוגן או שינהג בקלות ראש אין להשתכר, חיי"א כלל קנ"ה אות ל', וקצש"ע ס' קמ"ב ס"ו, שעת"ס ק"ב.

²¹כתב הרמב"ם פ"ב מהל' מגילה הט"ו, "כי צד חובת סעודה זו וכו' ושותה יין עד שישתכר וכו'". ומבואר שהיא חלק בלתי נפרד מהסעודה. ואע"ג שכבר הסביר הגרי"ז מבריסק (הובא בעמק ברכה הנ"ל) שחיוב שתייה בפורים אינו כמו ביו"ט שיש חיוב שמחה ומקיימין השמחה ע"י בשר ויין, אלא שיש חיוב עצמי לשתות יין בפורים, ע"כ. מ"מ נראה שמצוה זו, זמן קיומה הוא בתוך הסעודה וכמש"כ הרמב"ם. וכן מביאים ראיות מהגמ', ואכמ"ל.

²²שו"ע ס' תרצ"ו ס"א, וכתב הרמ"א דמ"מ ירבה קצת בשמחה גם בלילה.

²³שם ס"ב ברמ"א, וטעמו כיון דכתיב להיות עושים את שני הימים האלה וע' בביאור הגר"א שחולק עליו דכל א' חיובו לעצמו. וכן בס' תרצ"ז ס"א כתב הרמ"א שמ"מ ירבה קצת בסעודה באדר הראשון כדי לצאת ידי המחמירין.

eat his own Esrog and not somebody else's. Stealing, even when done in the course of celebration is forbidden and the thief is responsible²⁴. The Rama paskens like Tosfos, and if the Minhag is to grab food or drinks without permission on Purim, one who does so on Purim is not responsible to pay. Similarly, if one accidentally damages another person or his property on Purim during the celebrations, according to most Poskim, he is not monetarily responsible²⁵. The Aruch Hashulchan states that this Din does not apply nowadays²⁶.

The Poskim decry those who imbibe alcohol and thereby transgress many Issurim. Someone who will miss any Brachos, Netilas Yadayim, Bentching, or Tefillah due to his drinking, should not drink²⁷. The Mitzva of "Seudah" on Purim is fulfilled even if one is not intoxicated²⁸. Furthermore, as we mentioned, many Rishonim say that one should only drink a little more than usual to fulfill this Mitzvah and then take a nap. On the flip side, those who do not intend to drink excessively, should still be sure to fulfill the words of the Rama by drinking some wine and sleeping for a few minutes. It is questionable if this nap can be taken at night after Purim, and should preferably be done during the course of the day²⁹. This is a Mitzva just like all the other Mitzvos of Purim, and requires allocating time for it, no less than the others³⁰.

Davening While Intoxicated: When Chanah (wife of Elkana, mother of Shmuel) went to the Beis Hamikdash to Daven for a child, Eli, the Kohen Gadol at the time, assumed her to be drunk, and berated her for this. The Gemara in Berachos (ל"א ע"א) learns from this, that it is forbidden for a drunk to Daven. The Meforshim explain that this prohibition applies even to one who has drunk as little as a Reviis of wine, and not only to someone who is noticeably intoxicated³¹. One who Davens in a state of intoxication is likened to having served Avodah Zoroh³².

The Poskim explain that these Dinim are divided into two levels, one who only drank a little more than a Reviis, and one who is unable to speak before a dignitary. One who drank more than a Reviis should preferably not begin Davening³³. If he already began, or the time for Davening will pass before the effects wear off, he may Daven in his present state³⁴. The Rama paskens that nowadays one may Daven after drinking a Reviis even Lechatchila³⁵. If the person is so drunk that he is not יכול לדבר לפני המלך – able to speak before a dignitary, he may not Daven at all, even if he already began, and even if the time for Davening will pass³⁶. One who accidentally missed Davening because he was drunk or Davened while he was אינו יכול לדבר לפני המלך, should make up what he missed by Davening two Shemonei Esrei's at the next Tefilah when he is sober³⁷. Such a person cannot be included in a Minyan, but may possibly be included in a Zimun³⁸.

The Gaon explains that the name of מגילת אסתר hints to its deeper meaning: "מגלה הסתר" – "revealing the concealed"³⁹. That is to say, that the underlying message of Megillas Esther is, that encrusted and hidden in all natural events is Hashem's miraculous master plan. It is up to us to reveal this plan and uncover its secrets – לגלות ההסתר. For this reason Hashem's name is not mentioned at all in the entire Megillah, since throughout the story His Hand is only subliminally present. Chazal state יצא סוד – the drinking of wine brings out a person's inner self, his true self that is normally hidden beneath a façade of outward actions (יין and סוד have the same Gematria). For this reason, specifically on Purim we are commanded to drink to the point of intoxication, to reveal our true self, and ultimately reveal the true miracles behind all of creation⁴⁰.

גוט שבת און א פרייליכן פורים,
מאיר הלוי הלמן
פעיה"ק תובב"א

²⁴ תוד"ה מיד, שהיו הגדולים שומטין אתרוגי הקטנים מיד הקטנים בלי רשות, וכתבו שם שיש ללמוד מכאן להבחורים שרוכבים על סוסים ונלחמין זה עם זה וקורעין בגדיהן מחמת שמחה שפטורין מלשלם כיון שכך נהגו, וכ"כ המרדכי, והתרומת הדשן ס' ק"ב בשם הריב"א. וברא"ש שם ס"ד חולק עליהם וס"ל כפירש"י שלא אכלו אלא אתרוגי עצמם, וכ"כ בשו"ת הרא"ש כלל ק"א ס"ה והביאו הטור חו"מ ס' שע"ח.
²⁵ רמ"א חו"מ ס"ו ס"ו שע"ח, ואו"ח תרצ"ה ס"ב, מג"א סק"ח ופמ"ג שם. וע' בשל"ה שכתב דמ"מ "לא משנת חסידים היא, ושומר נפשו ירחק מזה" והובא בא"ר. והיינו דוקא שלא בכונה דאם הזיק בכונה חייב, ע' ביאור הגר"א.
²⁶ ערוה"ש ס' תרצ"ה ס"י ותרצ"ו ס"ב שאין שמחים כ"כ בזמן הזה, ועכשיו אם הזיק חייב לשלם. וכן במהרש"ל ביש"ש ב"ק פ"ג ס"ג כתב דחייב גם בשיכור כלוט אדם מועד לעולם, וע' שו"ת הב"ח ס' ס"ב ושו"ת חות יאיר ס' קס"ט. והיינו גם בהזיק הגוף, ע' במג"א.
²⁷ ע' בביאור ובחיי"א שהאריכו בזה שח"ו לעבור על ברכה אחת מחמת שכרות, ואם יודע שיעבור מוטב שלא ישתכר וכל מעשיו יהיו לשם שמים. וע' יוסף אומץ ס' תת"ש, ויסוד ושורש העבודה עמוד רס"ח, ופר"ח, כולם כאחד כתבו שאם ח"ו יזלזל אפי' במצוה דרבנן לא ישתכר, ע"ש.
²⁸ דהוה רק למצוה ואינה לעיכובא, הג"מ הל' מגילה פ"ב ה"ט בשם הראב"ה וכן במהרי"ל, וכן מוכח דעת הרמ"א הנ"ל, ומט"מ, והביאו"ה ד"ה חייב. מועדים זמנים שם בסוגריים, וצייד להתיר גם בלילה לישון כיון דאינו אלא לשיעור בשתיה, והשתיה ששה בפורים עצמה, והניח בצ"ע.
³⁰ וכל מקום שאמר חז"ל חייב, שיעור עד שתצא נפשו, וע' מעשה נפלא בזה בהקדמה לביאור הגר"א ע"י בנו ד"ה אספר, לענין "כל מה שתאמר לך בעה"ב עשה".
³¹ פר"ח ס' צ"ט, וע' באלשיך שם, וכן מפורש בעירובין ס"ד, "שתה רביעית אל יתפלל" וכגירסת הרי"ף, והרמב"ם, ע' לח"מ (תפילה פ"ד ה"ז), ובתוס' וברא"ש ל"ג כן.
³² ברכות ל"א ע"ב, "אל תתן אמתך לפני בת בליעל, מכאן לשיכור שמתפלל כאילו עובד ע"ז וכו'". ובעירובין שם, "תפילות תועבה", ובירושלמי, "תפילות גידופין".
³³ שתי אל יתפלל, ואם התפלל תפילתו תפילה וכו', רמב"ם הל' תפלה פ"ד ה"ז, שו"ע או"ח ס' צ"ט ס"א. וע' תשובות חדשות לרעק"א ס"א.
³⁴ בפר"ח שם כתב שאפי' אם יעבור זמן תפילה אל יתפלל, אולם במ"ב סק"ג וכן בכה"ח סק"ז פסקו דאם יעבור הזמן מותר, ובא"ר כתב שה"ה אם התחיל לא יפסיק.
³⁵ שם ס"ג בשם התרוה"ד, דבינות שלנו אין להחמיר וכ"ש אם מתפלל מתוך הסיוד, ובמ"ב בשם הי"ש"ש כתב דכיון דבלא"ה אין מכוונים כ"כ, מותר, ע"ש.
³⁶ תוס' עירובין ס"ד, דתפילתו תועבה וחוזר ומתפלל, וכן ברמב"ם שם ובסמ"ק ובמאירי, ובשו"ע.
³⁷ ונחשב כאונס ואפי' התחיל לשתות בשעת תפילה, ודלא כהב"י, ע' מג"א סק"ג. אולם בלבוש כתב שדוקא אם התחיל קודם זמן תפילה, וע' בפר"ח ובכה"ח. ופסקו המ"ב סק"ו כהמג"א, אבל הוסיף שמ"מ אם התחיל סמוך למנחה ובודאי יעבור הזמן אם ישתכר, נחשב כמזיד ואין לו תשלומין.
³⁸ מ"ב סק"י, א"א בוטשאטש בשם תשובת בית יהודה.
³⁹ וכענין שאמר, "אסתר מן התורה מנין; ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" (חולין קל"ט ע"ב).
⁴⁰ ע' קונטרס בעניני ימי הפורים להגר"ח קרלינשטיין זצ"ל עמ' ק' – ק"ג, שהאריך בכל הענין בטוטו"ד.